

Skúmanie jazykovej krajiny v kontexte súčasnej doby

Đuricová, A.– Štefaňáková, J. (eds.): 2024. *Od textu k prekladu XVIII. 2. časť. Linguistic Landscape*. Praha: JTP. ISBN 978-80-7374-139-6.

Zuzana Gašová

Fakulta aplikovaných jazykov, Ekonomická univerzita v Bratislave
zuzana.gasova@euba.sk

Hodnotená publikácia *Od textu k prekladu XVIII. 2. časť. Linguistic Landscape*, ktorej editorkami sú Alena Đuricová a Jana Štefaňáková, predstavuje ďalší zo série publikačných výstupov viažucich sa na projekt *APVV-18-0115 Jazyk v meste – dokumentovanie multimodálnej semiosféry jazykovej krajiny na Slovensku a z komparatívnej perspektívy*. Na vzniku publikácie sa v prevažnej miere autorsky podieľajú členovia riešiteľského kolektívu vyššie spomenutého projektu. Hoci projekt bol úspešne ukončený už v roku 2023, členovia riešiteľského kolektívu aj naďalej intenzívne recipujú problematiku jazykovej krajiny a neustále rozširujú bázu poznatkov o tejto oblasti, ktorú nadobudli počas trvania projektu. Vzniká tak pestrá a zaujímavá mozaika pohľadov na jazykovú krajinu. Dynamika jazykovej krajiny ako jedna z jej základných vlastností ponúka stále nové náhľady na túto oblasť skúmania. Tieto sú výslednicou spolupôsobenia jazyka a neustále sa meniacej kultúrnej a spoločensko-politickej situácie v priestore a čase. Je preto len prirodzené, že rovnako, ako je dynamickou jazyková krajina, vyznačujú sa premenlivosťou aj náhľady na ňu, čoho dôkazom je aj súbor príspevkov v recenzovanej publikácii. Čitateľ má na jednej strane možnosť preniknúť do zákutí jazykovej krajiny v kontexte globálneho nazerania na ňu, a síce napríklad v jej konfrontácii s procesom komunikácie, ale aj z perspektívy špecifik aktuálneho spoločensko-politického diania, ktoré jazyková krajina odráža. Na druhej strane môže byť skúmanie jazykovej krajiny determinované aj zacielením pozornosti na konkrétne čiastkové perspektívy, či už analyzujúc vybrané osobitosti jazykovej krajiny konkrétneho zvoleného areálu, alebo v kontexte špecifického – v tomto prípade univerzitného – prostredia.

Ján Bauko smeruje pozornosť čitateľa na špecifickú perspektívu skúmania onymickej krajiny ako súčasti jazykovej krajiny v kontexte dvojazyčnosti, vyplývajúcej zo zvoleného výskumného areálu – bilingválne determinovaného prostredia južného Slovenska. V centre príspevku je skúmanie extralingválnych znakov, t. j. vizuálne stvárnenie proprií. Ide o veľmi zaujímavú perspektívu a ako konštatuje samotný autor príspevku, „výskum vizuálneho zobrazenia oným pomocou mimojazykových znakov môže prispieť k podrobnejšej semiotickej i sémantickej interpretácii vlastných mien, k analýze percepcie proprií používateľmi jazyka.“ (porov. Bauko 2024, s. 6 v posudzovanej publikácii). Príspevok Zdenka Dobříka stavia do popredia pohľad na zmeny v jazykovej krajine vyjadrený prostredníctvom „online debaty čitateľov elektronických vydání denníkov a týždenníkov“ (porov. Dobřík 2024, s. 22 v recenzovanej publikácii). Uchopenie jazykovej krajiny ako predmetu komunikácie v spojitosti so špecifikami vybranej formy mediálnej komunikácie (online debát), ktorá v sebe zároveň zahŕňa aj pohľad aktérov komunikácie, ako aj komparatívny základ príspevku (prostredie rakúskej a slovenskej jazykovej krajiny) pomáhajú odhaliť nové zaujímavé perspektívy týkajúce sa jazykovej krajiny v jej prepojení so širším – či už spoločensky, politicky alebo kultúrne motivovaným – kontextom. Petra Jesenská (porov. s. 29 et ff. v recenzovanej publikácii) približuje prostredníctvom svojho príspevku *Reflexie ruskej vojnovéj agresie v*

jazykovej krajine na vybraných príkladoch užívateľov sociálnych sietí odraz aktuálnej politickej situácie v jazykovej krajine, pričom podobne ako v predchádzajúcom príspevku zameriava pozornosť na aspekty komunikácie spájajúce sa s modernými médiami a s užívateľmi sociálnych sietí. Detegovanie osobitostí zobrazenia jazykovej krajiny na takomto pozadí v spojitosti so zameraním pozornosti na vybrané faktory (ako napr. rozmanitosť nosičov či stylistická príznakovosť jazykových prostriedkov, jazyk príspevku) a s precíznym vedecko-výskumným pracovným prístupom autorky prináša možnosť vytvorenia inovatívnej interpretačnej bázy pre nazeranie na jazykovú krajinu v kontexte špecifik súčasnej doby. Trojica autorov Sándor János Tóth, Vojtech Istók a Gábor Lőrincz (porov. s. 48 et ff. v recenzovanej publikácii) sústreďuje pozornosť na menej tradičný, avšak o to zaujímavejší pohľad na jazykovú krajinu; predmetom ich skúmania sú totiž morfosyntaktické špecifiká vybraných nápisov jazykovej krajiny Komárna. Zohľadňujúc komparatívny aspekt analyzujú „ekvivalentnosť na pozadí typologickej odlišnosti prítomných jazykov (najmä slovenčiny a maďarčiny, miestami angličtiny)“ (porov. Tóth – Istók – Lőrincz 2024, s. 48 v posudzovanej publikácii). Prostredníctvom porovnávacej analýzy vybraných morfosyntaktických javov odhaľujú zaujímavé medzijazykové súvislosti a vnášajú tak do oblasti skúmania jazykovej krajiny nové perspektívy. Príspevok autorky Jany Štefaňákovvej (porov. s. 59 et ff. v recenzovanej publikácii) približuje jazykovú krajinu v špecifickom kontexte univerzitného prostredia na príklade jazykovej krajiny kampusu Univerzity Mateja Bela na Tajovského ul. 51 v Banskej Bystrici. Atraktivnosť takéhoto spracovania témy jazykovej krajiny najlepšie odzrkadľujú slová samotnej autorky príspevku, s ktorými sa úplne stotožňujem: „... aktuálnosť [skúmania jazykovej krajiny v univerzitnom prostredí, pozn. Z. G.] spočíva v tom, že na Slovensku zatiaľ nebol realizovaný komplexnejší výskum komunikačného priestoru univerzít. Jazyková krajina je pritom dôležitým nástrojom umožňujúcim riadenie a organizáciu života na univerzite, odovzdávanie hodnôt a miestom interakcie medzi administratívou, vyučujúcimi, študujúcimi a ďalšími subjektmi vo vonkajšom prostredí“ (porov. Štefaňáková 2024, s. 60 v recenzovanej publikácii). Okrem výskumnej časti, opisu a analýzy jazykovej krajiny konkrétnej slovenskej univerzity, ponúka príspevok aj zaujímavý prehľad medzinárodného výskumu komunikačného priestoru univerzít. Závery autorka formuluje veľmi prehľadným a zrozumiteľným spôsobom prostredníctvom odpovedí na stanovené výskumné otázky. Čitateľovi tak ponúka zaujímavý exkurz do tejto problematiky.

Recenzovaný zborník prináša množstvo zaujímavých a netradičných pohľadov na skúmanie jazykovej krajiny. Samotné tematické zameranie zborníka – jazyková krajina – tvorí súčasť moderného a inovatívneho prístupu súčasného skúmania jazyka s presahom do iných disciplín. Publikácia tak celkom iste prispeje k obohateniu palety už existujúcich publikačných výstupov z oblasti modernej lingvistiky.

Literatúra:

ĐURICOVÁ, A. – ŠTEFAŇÁKOVÁ, J. (eds.): 2024. *Od textu k prekladu XVIII. 2. časť. Linguistic Landscape*. Praha: JTP.